

การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย :
กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*
Animals Used in Addressing People
in the Thai Language :
A Case Study of Silpakorn University Student

ศุภชัย ตະวิชัย**

Suphachai Tawichai

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และจำแนกประเภทของการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Halupka-Rešetar and Radić (2003) มาใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน ๑๐๐ ชุด ผลการวิจัยพบว่าชนิดของสัตว์ที่คนไทยนิยมนำมาใช้เรียกคนมีจำนวนทั้งสิ้น ๙๘ ชนิด แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความหมายแบบทั่วไป ๒๒ ชนิด และกลุ่มความหมายแบบเฉพาะกลุ่ม ๗๖ ชนิด ชนิดของสัตว์เหล่านี้นำมาใช้เป็นคำสรรพนามและคำเรียกขานซึ่งแบ่งโครงสร้างภาษาออกเป็น ๒ แบบ คือ

* บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทย : การศึกษาตามแนววรรณคดีและวัฒนธรรม” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

(๑) โครงสร้างเดี่ยว และ (๒) โครงสร้างประสม ด้านความหมายพบว่าการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนเกิดจากกระบวนการอุปลักษณ์ ทั้งนี้ความหมายส่วนใหญ่ก็มีความหมายด้านลบเพื่อใช้บริภาษ ส่วนความหมายด้านบวกจะใช้เพื่อสร้างความกลมเกลียวในหมู่คณะ การนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยสามารถจำแนกได้ ๕ ประเภท ได้แก่ (๑) รูปร่างลักษณะ (๒) นิสัยการกิน (๓) ความสามารถทางเขาวงกตปัญญา (๔) บุคลิกลักษณะ (๕) การปรับเปลี่ยนเสียง

คำสำคัญ : ชื่อสัตว์ การเรียก การเรียกขาน คำสรรพนาม

Abstract

The objective of this article is to analyze and classify the types of animals used when addressing people in the Thai language. The concept of Halupka-Rešetar and Radić (2003) employed as an analytical approach in this study. The data used were collected from the answers elicited from 100 Silpakorn University students completing questionnaires. The results show that there are 98 animals that Thais preferably use to address people. They can be divided into two groups : the commonly-comman meaning (22 animals) and specific meaning (76 animals). All of these animals are used as pronouns and addressing terms of address whose structures can be divided into two categories : single structure, and mixed structure meanings. The results show the use of animals as terms of address arises from metaphorization. Most meanings carry negative used for disparagement. The positive-meaning terms are employed to help build solidarity in groups.

The use of animals to address people in the Thai language can be classified into five groups : (1) appearance (2) eating habits (3) intelligence (4) characters (5) modification sound.

Keywords : Animal names, Calling, Addressing, Pronouns

บทนำ

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ผูกแน่นกับระบบความคิดของคนในสังคม การปฏิสัมพันธ์ของคนไทยเป็นที่น่าสนใจที่ว่าคนไทยนิยมนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกขาน (Addressing Term) และคำสรรพนาม (Pronoun) เพื่อเรียกคน เช่น “หมา!” “หมู!” “หมี!” “ปลวก!” “ควาย!” “ชะนี!” “เหี้ย!” “หอย!” เป็นต้น

การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มักนำเอาลักษณะบางประการของสัตว์มาเปรียบเทียบกับไม่ว่าจะเป็นน้ำหนัก สีผิว พฤติกรรม ลักษณะนิสัย ตลอดจนความสามารถทางเชาวน์ปัญญา Miller (1993 : 367) กล่าวว่าผู้ใช้ภาษาจะต้องอาศัยจินตนาการและนำความคล้ายคลึงบางประการของสัตว์มาใช้เปรียบเทียบกับกระบวนการดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับระบบความหมายโดยตรงเรียกว่าอุปลักษณ์ (Metaphor) อุปลักษณ์เกิดจากกระบวนการการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง/แบบเปรียบ (source domain) ไปยังวงความหมายปลายทาง/สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) ภาษาดังกล่าวนี้น่าจะสามารถสะท้อนระบบความคิดของคนในสังคมได้จากการใช้ภาษา และมักเรียกอุปลักษณ์ในลักษณะนี้ว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” (conceptual metaphor) (Lakoff and Johnson 1980)

คำถามวิจัยคือคนไทยนำสัตว์ชนิดใดมาใช้เรียกคน การเรียกคนด้วยสัตว์แต่ละชนิดสามารถปรากฏโครงสร้างภาษาได้กี่แบบ อะไรบ้าง และมีความหมายอย่างไร

นอกจากนี้การนำสัตว์มาใช้เรียกคนของคนไทยสามารถจำแนกได้ก็ประเภท อะไรบ้าง
ดังนั้น เพื่อตอบคำถามวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการนำสัตว์มาใช้เรียกคนใน
ภาษาไทย โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรคือนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวัง
สนามจันทร์มาเป็นกรณีศึกษา ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และจำแนกประเภท
ของการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย

สมมติฐานการวิจัย

๑. การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทยเกิดจากวิธีการเปรียบเทียบคือ
“อุปลักษณ์” โดยนำคุณลักษณะบางประการของสัตว์มาเปรียบเทียบ

๒. ความหมายของการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทยส่วนใหญ่มี
ความหมายแสดงนัยเชิงลบมากกว่าเชิงบวก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งระเบียบวิธีวิจัยออกเป็น ๓ ขั้นตอน ได้แก่ การเลือก
ข้อมูล การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑. การเลือกแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ จำนวน ๑๐๐ คน เพื่อเป็นตัวแทนของผู้ใช้ภาษาไทยปัจจุบัน

๒. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการออกแบบสอบถามซึ่งประยุกต์มาจากผลการวิจัยของ Halupka-Resetar and Radic (2003) โดยใช้คำถามปลายเปิดมี ๓ คำถาม คือ (๒.๑) สัตว์ชนิดใดที่ท่านนำมาใช้เรียกคน (กรณีที่นักศึกษาไม่เคยนำชนิดของสัตว์มาใช้เรียกคนมาก่อน ผู้วิจัยจะถามว่า “สัตว์ชนิดใดที่ท่านเคยได้ยินผู้อื่นใช้เรียกคน) (๒.๒) จงยกตัวอย่างประโยคและสถานการณ์การใช้ และ (๒.๓) ความหมายของชนิดสัตว์ที่ใช้เรียกคนหมายความว่าอย่างไรและใช้เพื่ออะไร

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่ (๓.๑) รวบรวม “ชนิดของสัตว์” ที่ใช้เรียกคนของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวัง

สนามจันทร์ (๓.๒) วิเคราะห์โครงสร้างภาษาโดยสรุปออกมาเป็นกฎ (๓.๓) วิเคราะห์ความหมายชนิดของสัตว์ และ (๓.๔) จำแนกประเภทของการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคน

กรอบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กรอบการจำแนกประเภทการนำสัตว์มาใช้เรียกคนของ Halupka-Rešetar and Radić (2003) มาใช้เป็นแนวทางการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น ๒ ความหมาย ได้แก่ ความหมายแสดงการดูถูกหรือปรามาส (ความหมายเชิงลบ) และความหมายแสดงความรักใคร่ (ความหมายเชิงบวก) ดังนี้

๑. ความหมายแสดงการดูถูก

Halupka-Rešetar and Radić (2003) ได้จำแนกประเภทความหมายของการดูถูกหรือปรามาสในภาษาเซอร์เบียไว้ ๔ ประเภท ได้แก่ รูปร่างลักษณะนิสัยการกินความสามารถทางเชาวนปัญญา และบุคลิกลักษณะ มีรายละเอียด ดังนี้

๑.๑ รูปร่างลักษณะ (APPEARANCE) หมายถึง การนำคุณลักษณะทางกายภาพของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคน ได้แก่ ขนาดลำตัว น้ำหนัก สีผิว ขน หรือการเคลื่อนไหวของร่างกาย (Halupka-Rešetar and Radić 2003 : 1896) เช่น “Kobilo jedna!” แปลตรงตัวคือ “ยัยม้าตัวเมีย” (You mare!) หมายถึง การเรียกผู้ที่มีน้ำหนักมากเหมือนกับม้าตัวเมีย หรือ “Kravo smotana!” แปลตรงตัวคือ “เจ้าวัวซุ่มซ่าม!” (You clumsy cow!) หมายถึง การเรียกผู้ที่ชอบทำตัวซุ่มซ่ามหรืองอแงจะเหมือนกับวัว เป็นต้น

๑.๒ นิสัยการกิน (EATING HABITS) หมายถึง การนำคุณลักษณะการกินของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคน (Halupka-Rešetar and Radić 2003 : 1896) เช่น “Svinjo (h) alava!” แปลตรงตัวคือ “ไอ้หมูตะกละ!” (You gluttonous seine!) หมายถึง การเรียกผู้ที่มีนิสัยการกินที่ตะกละตะกลามหรือกินมูมมามเหมือนกับการกินของหมู เป็นต้น

๑.๓ ความสามารถทางเชาวนปัญญา (INTELLIGENCE) หมายถึง การนำคุณลักษณะทางสติปัญญาของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคน ได้แก่ ความงัดกับฉลาด การเรียกลักษณะนี้เกิดจากความเชื่อดั้งเดิมของคนในสังคมและส่งผลต่อความเชื่อเหล่านั้นจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนบางครั้งผู้ใช้ภาษาในปัจจุบันอาจจะไม่เข้าใจความหมายดังกล่าวว่ามีที่มาจากที่ใด (Halupka-Rešetar and Radić 2003 : 1896) เช่น “Ćurko

glupava!” แปลตรงตัวคือ “โง่แก่งวงโง่!” (You stupid turkey!) หมายถึง การเรียกผู้ใด
โดยการเปรียบเทียบกับแก่งวง โดยแก่งวงในสังคมและวัฒนธรรมของชาวเซอร์เบียเชื่
กันว่าถ้าจะเปรียบเทียบกับผู้ใดจะต้องเปรียบเทียบกับแก่งวง เป็นต้น

๑.๔ บุคลิกลักษณะ (CHARACTER) หมายถึง การนำบุคลิกลักษณะของ
สัตว์ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อดั้งเดิมมาใช้เป็นคำเรียกคนไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหว
ของร่างกาย ลักษณะนิสัยของสัตว์ หรือเสียงร้องของสัตว์ก็ได้ (Halupka-Rešetar and
Radić 2003 : 1896) เช่น “Gusko jedna!” แปลตรงตัวคือ “โง่ห่าน!” (You goose!)
หมายถึง การเรียกผู้ที่ตั้งตนในความประมาทเลินเล่อหรือไม่ระมัดระวัง ส่วน “Matori
jarče!” แปลตรงตัว “แพะแก่!” หมายถึง การเรียกผู้ชายที่มีบุคลิกลักษณะก้าวร้าวก่อกวน
หรือมีกิริยาหยาบคาย และ “Kokoško brbljiva!” แปลตรงตัวคือ “โง่ไก่ปากพล่อย!”
(You blabbering hen!) หมายถึง การเรียกผู้ที่พูดจาไม่มีสาระหรือชอบพูดพล่อย ๆ
 เป็นต้น

๒. ความหมายแสดงความรักใคร่

ความหมายแสดงความรักใคร่ของภาษาเซอร์เบียพบน้อยกว่าความหมาย
แสดงการดูถูกหรือปรามาส คุณสมบัติของสัตว์ที่นำมาเปรียบเทียบกับจะมีคุณลักษณะ
ทางความหมาย ได้แก่ (ตัวเล็ก) (ดูแลตัวเองไม่ได้) (น่ากอด) (น่าทะนุถนอม) ในภาษา
เซอร์เบียพบว่าการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์นำเฉพาะรูปร่างลักษณะ (APPEARANCE) ของ
สัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนเพื่อแสดงความรักใคร่เท่านั้น แต่ไม่พบการนำลักษณะนิสัย
การกิน ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา และบุคลิกลักษณะของสัตว์มาใช้เปรียบเทียบ
เพื่อใช้เรียกคน ดังตัวอย่าง “Misu moj mali!” แปลตรงตัวคือ “หนูน้อยของฉัน!” (My
little mouse!) หมายถึง การเรียกผู้ที่มีความน่ารัก น่ากอด หรือน่าทะนุถนอม หรือ
“Mače moje!” แปลตรงตัวคือ “ลูกแมวของฉัน!” (My Kitten!) “Prase jedno!” แปล
ตรงตัวคือ “เจ้าลูกหมู!” (You piglet!) (Halupka-Rešetar and Radić, 2003 : 1899)
ความหมายแสดงความรักใคร่จะสังเกตว่ามีการใช้ภาษาโดยเพิ่มคำว่า “My” เข้ามาเพื่อ
แสดงความเป็นเจ้าของแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ตนปรารถนา เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาเซอร์เบียของ Rešetar and
Radić (2003) จะเห็นได้ว่าชาวเซอร์เบียส่วนใหญ่จะนำลักษณะบางประการของสัตว์มา
ใช้เรียกคนด้วยวิธีการเปรียบเทียบ ความหมายส่วนใหญ่จะเป็นความหมายด้านลบ

มากกว่าด้านบวก การศึกษาการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์แม้ว่าจะมีการใช้ในหลาย ๆ ภาษา หรือหลาย ๆ วัฒนธรรม คำที่ใช้เรียกเหล่านี้ผู้ใช้ภาษาไม่ได้นำมาใช้ทั้งหมดแต่จะมีภาษากลุ่มหนึ่งที่สามารถสื่อสารและเข้าใจตรงกันทั้งระบบ อันแสดงถึงมุมมองของผู้ใช้ภาษาที่เชื่อมโยงระหว่างภาษากับวัฒนธรรมหรือความคิดของผู้ใช้ภาษาในสังคมได้เป็นอย่างดี

สรุปผลการวิจัย

๑. ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกคน

ชนิดของสัตว์ที่นำมาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทยมีจำนวนทั้งสิ้น ๙๘ ชนิด จำแนกประเภทตามการรับรู้ความหมายได้ ๒ กลุ่ม ได้แก่ (๑) กลุ่มความหมายทั่วไป และ (๒) กลุ่มความหมายเฉพาะกลุ่ม เกณฑ์การรับรู้ความหมายผู้วิจัยใช้ความถี่มาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจร่วมด้วย กล่าวคือ ชนิดของสัตว์ใดมีความหมายที่เข้าใจตรงกันและเป็นที่ตกลงร่วมกันของกลุ่มประชากร ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มความหมายทั่วไปและจะต้องมีความถี่ร้อยละ ๓๐ ขึ้นไป ส่วนการรับรู้ความหมายที่ไม่เข้าใจตรงกันและมีความถี่ต่ำกว่าร้อยละ ๓๐ ผู้วิจัยจัดให้อยู่ในกลุ่มความหมายเฉพาะกลุ่ม ผลการวิเคราะห์การนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยกรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ มีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ กลุ่มความหมายทั่วไป พบสัตว์จำนวน ๒๒ ชนิด โดยเรียงตามลำดับความถี่จากมากไปหาน้อย ดังนี้ “เหี้ย!” ร้อยละ ๙๘ “หอย!” ร้อยละ ๙๕ “ช้าง!” ร้อยละ ๙๔ “ตะนี!” ร้อยละ ๘๙ “ปลวก!” ร้อยละ ๘๕ “หมู!” ร้อยละ ๘๔ “ควาย!” ร้อยละ ๘๒ “แรด!” ร้อยละ ๘๐ “หนู!” ร้อยละ ๗๕ “ลิง!” ร้อยละ ๗๒ “หมา!” ร้อยละ ๖๐ “เปิด!” ร้อยละ ๕๘ “หมี!” ร้อยละ ๕๕ “พะยูน!” ร้อยละ ๕๑ “เพนกวิน!” ร้อยละ ๔๕ “แก้ง!” ร้อยละ ๔๒ “ฮิปโป!” ร้อยละ ๔๒ “ปลิง!” ร้อยละ ๔๐ “ยีราฟ!” ร้อยละ ๓๘ “แย้!” ร้อยละ ๓๗ “ห่าน!” ร้อยละ ๓๐ และ “แมงดา!” ร้อยละ ๓๐

๑.๒ กลุ่มความหมายเฉพาะกลุ่ม พบสัตว์จำนวน ๗๖ ชนิด ซึ่งมีความถี่การใช้น้อยกว่าร้อยละ ๓๐ อีกทั้งการรับรู้หรือความเข้าใจจะมีลักษณะเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น และมักใช้ในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการกับเพื่อนที่

สนิทสนมกันมาก ๆ หรือใช้เรียกคู่รักและบุคคลในครอบครัว เป็นต้น ชนิดของสัตว์ในความหมายเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ “กบ!” “กระรอก!” “กระต่าย!” “กระแต!” “กระตัง!” “กวาง!” “กอริลลา!” “กั๊ก!” “กา!” “กิ้งก่า!” “กิ้ง!” “กูปรี!” “เกะ!” “โก!” “เขียด!” “คางคก!” “ค่างควา!” “คิงคอง!” “งู!” “จระเข้!” “จามาริ!” “จิ้งจก!” “จิ้งหรีด!” “จิ้งจู้!” “จิ้งเหลน!” “ชะมด!” “ด้วง!” “ไดโนเสาร์!” “ต๊กแตน!” “ตะกวด!” “ตะเข็บ!” “ตะพาบ!” “ตุ๊กแก!” “ตุ๊ดตู่!” “ตุ่น!” “เต่า!” “นก!” “ปลา!” “ปู!” “เพะ!” “ผีเสื้อ!” “มด!” “มอด!” “ม้า!” “เม่น!” “แมงกะพรุน!” “แมงกูดจี!” (แมลงกูดจี) “แมงมุม!” “แมงวัน!” (แมลงวัน) “แมลงเม่า!” “แมว!” “แมวน้ำ!” “ยุง!” “แรดคุณ!” “แร้ง!” “ไร!” “ลา!” “โลมา!” “วัว!” “วาฬ!” “สฟิงซ์!” “สิงห์!” “เสือ!” “ไต้เดือน!” “หงส์!” “หนอน!” “หมึก!” “เห็บ!” “เหา!” “เหียง!” “เหลือบ!” “เหยี่ยว!” “อึ้ง (อ่าง!)” “อุรังอุตัง!” “อุฐ!” และ “ไฮยีน่า!”

อนึ่ง คำว่า “แมงกูดจี” กับ “แมงวัน” ตามการใช้ที่ถูกต้องต้องใช้คำว่า “แมลง” แต่การนำเสนอตัวอย่างข้างต้น ผู้วิจัยใช้ตัวอย่างที่เกิดจากการใช้จริง ส่วนคำว่า “ตะกวด!” “ตุ๊ดตู่!” และ “เหี้ย!” ทั้งสามคำนี้อ้างถึงสัตว์ชนิดเดียวกัน แต่ “ตุ๊ดตู่!” เป็นคำเร้นนู้ใช้เพื่อเลียดความไม่สุภาพ และคำว่า “เหี้ย!” เป็นคำต้องห้ามแสดงความไม่สุภาพ ส่วนคำว่า “ตะกวด!” เป็นคำที่มีความหมายกลาง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจัดคำทั้งสามเป็นคนละคำกันเนื่องจากมีหน้าที่ ความหมาย และวัตถุประสงค์การใช้ที่แตกต่างกัน

๒. โครงสร้างภาษา

ผลกรวิเคราะห์โครงสร้างภาษาการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ในภาษาไทยทั้ง ๙๘ ชนิดพบว่า ชนิดของสัตว์ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์คือเป็นคำสรรพนามและใช้เป็นคำเรียกขานกล่าวคือ คำสรรพนาม ได้แก่ สรรพนามแทนตัวผู้พูด สรรพนามแทนตัวผู้ฟัง และสรรพนามแทนตัวผู้ที่กล่าวถึง ส่วนคำเรียกขานทำหน้าที่เรียกความสนใจก่อนที่จะเริ่มสนทนา

ความแตกต่างระหว่าง “คำเรียกขาน” กับ “คำสรรพนาม” ผู้วิจัยใช้เกณฑ์หน้าที่ทางไวยากรณ์มาเป็นเครื่องมือในการแยกความแตกต่างระหว่าง ๒ คำนี้ กล่าวคือ ถ้าคำใดทำหน้าที่ทางไวยากรณ์เป็นคำแทนตัวผู้พูด ผู้ฟังหรือผู้ที่กล่าวถึง ผู้วิจัยจะจัดให้อยู่ในกลุ่มคำสรรพนาม แต่ถ้าหน้าที่ของสัตว์มาใช้เพื่อเรียกขานหรือเรียกร้องความสนใจเพื่อให้บุคคลที่ต้องการจะสนทนาหันมาคุยก่อนที่จะกล่าวข้อความต่อไป

๖๒ ศัพท์ ตีวรัชย

ผู้วิจัยจัดเป็นคำเรียกขาน

ตัวอย่างคำสรรพนามแทนตัวผู้พูด เช่น “ขอให้ลูกข้างสอบผ่านด้วยเถิด” คำสรรพนามแทนตัวผู้ฟัง เช่น “วันนี้ทำไมหนูมาแต่เช้าเลยละ” และคำสรรพนามแทนตัวผู้ที่กล่าวถึง เช่น “อิตาอึปโปไม่มาด้วยหรือ” คำที่ขีดเส้นใต้ล้วนเป็นคำสรรพนามทั้งสิ้น ส่วนตัวอย่างคำเรียกขานที่ปรากฏการใช้ เช่น “เหี้ย! มาแต่เช้าเลยนะมึง” “ชะนี! บล็อกตาชะสวเฮอร์เขียวนะหล่อน” จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าคำสรรพนามแทนตัวผู้ฟังกับคำเรียกขานมีการเหลื่อมซ้อนกัน ดังนี้

คำเรียกขาน	คำเรียกขาน คำสรรพนามแทนตัวผู้ฟัง	คำสรรพนามแทนตัว ผู้พูด-ผู้ฟัง-ผู้ที่กล่าวถึง
------------	-------------------------------------	---

ส่วนโครงสร้างภาษาของการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย ผลการวิจัยสรุปได้ดังตารางที่ ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๑ : โครงสร้างการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย

รูปแบบโครงสร้าง	ประเภทของคำ								หมายเหตุ
	± ก	± ข	+ ค	± ง	± จ	± ฉ	± ช	± ซ	
๑. โครงสร้างเดี่ยว			เหี้ย!					(....)*	(....)* หมายถึง
๒. โครงสร้างประสม									คำลงท้าย เช่น
๒.๑ สองส่วน		ลูก	ข้าง						“ครับ” “ค่ะ” ถ้าเดิม
		อี	หอย					(....)*	ลงใน (....)* จะ
			ควาย	บอย				(....)*	หมายถึง
๒.๒ สามส่วน	ไอ้	ลูก	หมา						การประสมประชัน
			หนู	พลอย				ครับ	หรือ
	ไอ้		เหี้ย	นို့ငါး				(....)*	แสดงการหยอกล้อ
	ไอ้		หมา		น้อย				เช่น ไอ้ควายครับ
๒.๓ สี่ส่วน	ไอ้		หมา			ของ	แม่		หรืออีหอยคะ
๒.๔ ห้าส่วน	ไอ้		หมา		น้อย	ของ	แม่		

หมายเหตุ : อักษรย่อ ก-ซ ดูข้อที่ ๒.๒ ได้ตาราง

เครื่องหมาย ± หมายถึง สามารถปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้

เครื่องหมาย + หมายถึง บังคับปรากฏในประโยค

ตารางที่ ๑ แสดงผลการวิเคราะห์โครงสร้างการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทย สามารถแบ่งโครงสร้างการปรากฏแบ่งออกเป็น ๒ โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างเดียวกับโครงสร้างประสม ดังนี้

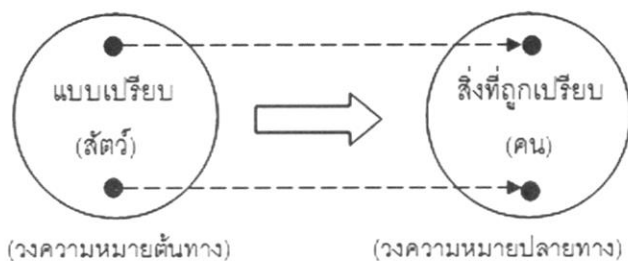
๒.๑ โครงสร้างเดี่ยว หมายถึง ชนิดของสัตว์ที่ใช้เป็นคำเรียกซึ่งปรากฏเดี่ยว ๆ โดยไม่มีคำอื่นมาประกอบรวม ปรากฏในโครงสร้างคือชนิดของสัตว์และกำกับด้วยเครื่องหมายอัศเจรีย์ต่อท้าย เช่น “หอย!...” “ช้าง!...” “ปลวก!...” “แมงดา!...” “เหี้ย!...” “ควาย!...” การเรียกด้วยคำลักษณะนี้อาจมองว่าเป็นการใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ แต่จากการตอบสอบถามพบว่า เหตุผลที่ใช้สัตว์มาเรียกมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความรู้สึกขบขันหรือใช้หยอกล้อเพื่อความสนุกสนาน คำเหล่านี้ผู้ใช้ภาษาถือว่าการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ไม่ได้แสดงความหยาบคายแต่ประการใด (ยกเว้นใช้ในสถานการณ์ด่าทอหรือบริภาษ) คำบางคำใช้เป็นคำพูดติดปากก่อนที่จะเริ่มต้นประโยคหรือเริ่มบทสนทนาคือคำว่า “เหี้ย!” พบความถี่การใช้มากที่สุด และมีความหมายเท่ากับคำว่า “เอ็ง” “แก” “เธอ” สถานการณ์ที่ใช้คือสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการและใช้กับกลุ่มเพื่อนที่สนิทสนมกันมาก ๆ

๒.๒ โครงสร้างประสม หมายถึง ชนิดของสัตว์ที่ใช้เป็นคำเรียกโดยปรากฏร่วมกับคำประเภทอื่น ๆ ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์เป็นตัวอักษรตัว (ก) ถึง (ข) ดังนี้ (ก) คำนำหน้าชื่อ เช่น “ไอ ไอ ไอ อี อี ยัย ยาย นัง นาง” (ข) คำเรียกญาติ เช่น “ลูก” (ค) ชนิดของสัตว์ที่ปรากฏทั้ง ๙๘ ชนิด (ง) ชื่อเล่นชื่อจริง เช่น “บอย โก้ แม็ก นีต สมพงษ์ พลอย แก้ว” (จ) คำขยาย เช่น “น้อย น้ำ อ้วน ผาด เย็ด เมื่อก ดำ แดง” (ฉ) คำแสดงความเป็นเจ้าของคือคำว่า “ของ” (ช) คำนาม เช่น “แม่ พ่อ จัน ผม” อนึ่ง คำว่า “ของ +แม่” เป็น “ของแม่” เมื่อปรากฏร่วมกันจัดเป็นบุพพทวลี และสุดท้ายคือ (ซ) คำลงท้าย ได้แก่ “คะ ครับ จ๊ะ จ้า ฮะ” โครงสร้างประสมดังกล่าวเป็นนามวลีที่นำสัตว์มาใช้เรียกคน แบ่งโครงสร้างประสมได้ ๔ ส่วน ดังนี้ โครงสร้าง ๒ ส่วน เช่น “ลูกช้าง!” “อึหอย!” “ควายบอย!” (ชื่อเล่น) โครงสร้าง ๓ ส่วน เช่น “ไอ้ลูกหมา!” “หนูพลอยครับ” “ไอ้เหี้ย นีต!” (ชื่อเล่น) โครงสร้าง ๔ ส่วน เช่น “ไอ้หมาของแม่” และ โครงสร้าง ๕ ส่วน เช่น “ไอ้หมาน้อยของแม่”

๓. ความหมาย

การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย เกิดจากกระบวนการอุปลักษณะ

(metaphorical process) โดยการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทาง/แบบเปรียบ ไปสู่วงความหมายปลายทาง/สิ่งที่ถูกเปรียบ ความสัมพันธ์ระหว่างความหมาย จะต้องโยงข้ามกลุ่มหรือข้ามวงความหมาย ดังแผนภูมิที่ ๑

แผนภูมิที่ ๑ แสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมายแบบอุปลักษณ์

แผนภูมิที่ ๑ แสดงกระบวนการถ่ายโยงความหมายแบบอุปลักษณ์โดยวงความหมายต้นทางหรือแบบเปรียบคือวงความหมายเกี่ยวกับสัตว์ เช่น รูปร่างลักษณะของสัตว์ นิสัยการกินของสัตว์ ความฉลาด/ความโง่ของสัตว์ พฤติกรรมของสัตว์ บุคลิกลักษณะของสัตว์ แหล่งที่อาศัยของสัตว์ เป็นต้น เกิดการถ่ายโยงความหมายไปสู่วงความหมายปลายทางคือคำที่เกี่ยวกับการเรียกคน

ความหมายของสัตว์เหล่านี้สามารถแบ่งความหมายออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ (๑) ความหมายเชิงบวกเพื่อแสดงความรักใคร่ และ (๒) ความหมายเชิงลบเพื่อแสดงการดูถูกเหยียดหยามมักใช้เพื่อบริภาษ ผลการวิเคราะห์พบว่าความหมายส่วนใหญ่ที่นำสัตว์มาเปรียบเทียบมีความหมายเชิงลบมากกว่าเชิงบวก อย่างไรก็ตามยังมีคำอยู่ประเภทหนึ่งถึงแม้ว่าจะมีความหมายด้านลบแตเมื่อนำมาใช้เรียกเพื่อนสนิททำให้ความหมายลดความรุนแรงของคำลงไป และยังทำหน้าที่เพื่อแสดงความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะหรือจัดว่าเป็นพรรคพวกเดียวกันกับกลุ่มของตนเอง

ตัวอย่างความหมายเชิงบวก ได้แก่ “หนู!” ใช้เป็นคำเรียกขานและคำสรรพนาม “ลูกช้าง!” ใช้เป็นคำสรรพนามแทนตัวผู้พูดกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไมเคิล ไรท์ (๒๕๕๐ : ๓๔) กล่าวว่าชาวเอเชียหลายภาษา (รวมทั้งไทย) เมื่อเจรจากับ “ผี” มักเรียกตนเองว่า “ลูกช้าง!” นอกจากนี้มักจะนำคำขยาย เช่น “น้อย” “อ้วน” ซึ่งให้ความหมาย

นำท่อนุณอม นำกอดมาเรียกให้ดูน่ารัก เช่น “หมูน้อย!” “หมาน้อย!” “หมีน้อย!” “ลิงน้อย!” เป็นต้น แต่ไม่พบคำว่า “เหี้ยน้อย!” “ปลวกน้อย!” “แย้น้อย!” การเลือกสัตว์ที่แสดงความหมายในเชิงบวกโดยการเติมคำขยายว่า “น้อย” ขึ้นอยู่กับทฤษฎะของผู้ใช้ภาษากับการเลือกคุณลักษณะบางประการของสัตว์มาใช้ เช่น “หมู!” คุณลักษณะเชิงบวกคืออ้วนและดูน่ารัก แสดงให้เห็นว่าสัตว์ที่มีลักษณะอ้วนมักจะแสดงถึงความน่ารักน่าทึ่งนุณอม การเลือกสัตว์มาใช้เรียกคนเหล่านี้สามารถสะท้อนมุมมองของผู้ใช้ภาษา และแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาได้อีกทางหนึ่ง ตัวอย่างความหมายเชิงลบ เช่น “เหี้ย!” “อึหย!” “ไอ้ปลวก!” “นังควาย!” “พะยูน!” “อีช้างฟาด!” สถานการณ์ที่ใช้มักใช้ในการด่าทอหรือบิภาษา การเพิ่มระดับความหมายเรียกคนด้วยชื่อสัตว์ปรากฏว่ามีการประสมชื่อสัตว์ ๒ ชนิดมารวมกันเพื่อให้ได้ความหมายเพิ่มขึ้น เช่น หมี+ควาย = “หมีควาย!” “หมี” หมายถึง ตัวใหญ่มีขน “ควาย” หมายถึง “โง่” รวมกันเป็น “หมีควาย!” หมายถึง ใช้เรียกคนที่ตัวใหญ่มีขนเยอะและโง่ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ใช้ภาษามีการรวมเสียงให้กลมกลืนกัน เช่น “ควาย!” กับ “เหี้ย!” รวมเสียงเป็น “ควี้ย!” ใช้เรียกหรือใช้บิภาษาคนที่โง่และนิสัยไม่ดี เป็นต้น

๔. การจำแนกประเภทการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์การจำแนกประเภทการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทยแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ๑) กลุ่มความหมายทั่วไป และ ๒) กลุ่มความหมายเฉพาะกลุ่ม การจำแนกประเภทการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทยพบว่าการนำคุณลักษณะของสัตว์ ๕ ประการ ได้แก่ (๑) รูปร่างลักษณะ (๒) นิสัยการกิน (๓) ความสามารถทางเขาวนปีญญา (๔) บุคลิกลักษณะ และ (๕) การปรับเปลี่ยนเสียง กล่าวคือประเภทที่ (๑)-(๔) เกิดจากกระบวนการเปรียบเทียบโดยนำคุณลักษณะบางประการของสัตว์มาใช้ในการเรียกคนซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Halupka-Rešetar and Radić (2003) แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ในภาษาไทยมีการปรับเปลี่ยนเสียงชนิดของสัตว์ โดยคนไทยถือว่าเสียงเหล่านั้นเมื่อพูดออกมาถือว่าไม่สุภาพหรือเป็นคำต้องห้าม หากกล่าวออกไปจะทำให้ฟังแล้วไม่รื่นหู อีกทั้งยังเป็นการลดความรุนแรงของคำเหล่านั้นด้วย มีรายละเอียดดังนี้

๔.๑ กลุ่มความหมายทั่วไป

กลุ่มความหมายทั่วไป หมายถึง ความหมายที่คนทั่วไปสามารถรับรู้

และเข้าใจความหมายได้ตรงกันทั้งระบบ สรุปผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ ๒ ดังนี้

ตารางที่ ๒ : การจำแนกประเภทการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยความหมายทั่วไป

ชื่อสัตว์		คุณลักษณะ					ชื่อสัตว์		คุณลักษณะ				
		รูปร่างลักษณะ	นิสัยการกิน	ความสามัคคีทางสายพันธุ์	บุคลิกลักษณะ	การปรับเปลี่ยนเสียง			รูปร่างลักษณะ	นิสัยการกิน	ความสามัคคีทางสายพันธุ์	บุคลิกลักษณะ	การปรับเปลี่ยนเสียง
ความหมายทั่วไป	๑. เขียว	●					๑๒. เป็ด				○	●	
	๒. หอย					●	๑๓. หมู	●					
	๓. ช้าง	●					๑๔. พะยูม	●					
	๔. ชะนี				●		๑๕. เทนกรีน					●	
	๕. ปลวก	●					๑๖. ไก่						●
	๖. หมู	●	○				๑๗. ยีปโป	●					
	๗. คาวาย			●			๑๘. ปลิง		●				
	๘. แรด				●		๑๙. ยีราฟ	●					
	๙. หมี	●					๒๐. แย้	●					
	๑๐. ลิง				●		๒๑. น่าน						●
	๑๑. หมา				●		๒๒. แมงดา					●	

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ ● หมายถึง ปรากฏการณ์ใช้ความถี่มาก
 สัญลักษณ์ ○ หมายถึง ปรากฏการณ์ใช้ความถี่ปานกลาง

จากตารางที่ ๒ แสดงการจำแนกประเภทของการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยแบบความหมายทั่วไป มีรายละเอียด ดังนี้

๔.๑.๑ รูปร่างลักษณะ ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ใช้ภาษานำลักษณะบางประการของสัตว์มาเปรียบเทียบเพื่อใช้เป็นคำเรียกคน ได้แก่ ผิวหนัง ขนาดลำตัว และความยาวของอวัยวะร่างกาย เช่น ลักษณะผิวหนังที่นากลี้ยงได้แก่ “เหี้ย!”

“ปลวก!” และ “แยะ!” ลักษณะของลำตัวขนาดใหญ่ ได้แก่ “ช้าง!” “หมู!” “พะยูน!” “ฮิปโป!” และ “หมี!” (ตัวใหญ่มีขนเยอะ) ลักษณะของตัวขนาดเล็ก ได้แก่ “หนู!” และ ลักษณะลำคอยาว ได้แก่ “ยีราฟ!” รวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๐ ชนิด ตัวอย่างประโยค เช่น “ปลวก! มะขามนี้ของใคร จันกินนะ” “พะยูน! ไปตลาดนัดกันมั๊ย” เป็นต้น

๔.๑.๒ นิสัยการกิน ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ใช้ภาษานำลักษณะการกินของ “หมู!” กับ “ปลิง!” มาใช้เป็นคำเรียก คำว่า “หมู!” หมายถึง การเรียกผู้ที่มักกินอาหารหมูมาม เสี่ยงดัง คนไทยถือว่าการรับประทานอาหารหมูมามและเสี่ยงดัง เป็นผู้ที่ไม่มีมารยาท ส่วนคำว่า “ปลิง!” หมายถึง การเรียกผู้ที่มักเอาเปรียบผู้อื่น รวมจำนวนทั้งสิ้น ๒ ชนิด ตัวอย่างประโยค เช่น “นางหมูอ้วน! เมื่อไหร่หล่อนจะเลิกกินซากที่สลายแล้วนะ” เป็นต้น

๔.๑.๓ ความสามารถทางเชาวน์ปัญญา ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ใช้ภาษานำความสามารถทางเชาวน์ปัญญาของสัตว์มาใช้เรียกคน พบ ๒ ชนิด ได้แก่ “ควาย!” กับ “เปิด!” โดยเรียกคนที่โง่เหมือนกับ “ควาย!” และเรียกผู้ที่ไม่จริงหรือไม่ลึกซึ้งว่า “เปิด!” เช่น “ไอ้ควายนี้ออ! บอกตั้งหลายหนแล้วว่าให้เลี้ยวซ้าย ๆ แม่! เลี้ยวผิดตลอด”

๔.๑.๔ บุคลิกลักษณะ ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ใช้ภาษานำคุณลักษณะของสัตว์มาใช้เรียกคน ได้แก่ “ชะนี!” มีเสียงร้องฟังเสียงกับคำว่า “ผิว” ดังนั้น ผู้ใช้ภาษา (โดยเฉพาะชายที่มีจิตใจเป็นหญิง) มักใช้เรียกผู้หญิงว่า “ชะนี!” “นางชะนี!” “อ๊ะชะนี!” เป็นต้น ส่วน “แรด!” มีลักษณะที่ชอบเข้าหาสัตว์ตัวผู้เมื่อมีความต้องการทางเพศหรือมีกิริยาเกินควร ดังนั้นจึงเรียกผู้หญิงที่มีลักษณะดังกล่าวว่า “แรด!” ส่วน “ลิง!” ใช้เรียกผู้ที่ชอบซุกซน อยู่ไม่นิ่ง “หมา!” มี ๒ ความหมาย คือ “หมา!” หมายถึง น่ารักโดยมากผู้ใหญ่มักใช้เรียกเด็กที่นำรำน่าเอ็นดู เช่น “ไอ้หมา!” ความหมายที่สองคือใช้ในความหมายเชิงลบ เช่น “ไอ้ชาติหมา!” “ไอ้หมาขี้เรื้อน!” “ไอ้หมาเอ๊ย!” ส่วน “เปิด!” ใช้เรียกคนที่มีลักษณะการเดินเหมือนกับเปิด “เพนกวิน!” เรียกผู้หญิงอิสลามที่แต่งกายมิดชิด คลุมผ้าเหมือนกับเพนกวิน และสุดท้ายคือ “แมงดา!” เรียกผู้ชายที่เอาเปรียบผู้หญิงหรือหาผลประโยชน์จากผู้หญิงว่า “แมงดา!” หรือ “ไอ้แมงดา!” มักใช้ในการบริภาษ

๔.๑.๕ การปรับเปลี่ยนเสียง ผลการวิเคราะห์พบว่าผู้ใช้ภาษานำ

คุณลักษณะบางประการของสัตว์มาใช้เรียกคนและปรับเปลี่ยนเสียงเพื่อหลีกเลี่ยงคำต้องห้าม พบ ๓ คำ ได้แก่ “หอย!” “แก้ง!” และ “ห่าน!” กล่าวคือ “หอย!” ใช้เรียกผู้หญิงที่สนิทสนมซึ่งมีการปรับเปลี่ยนเสียง เนื่องจากต้องการหลีกเลี่ยงคำต้องห้ามคือคำเรียกอวัยวะเพศหญิงซึ่งไม่สุภาพ ดังนั้นจึงปรับเปลี่ยนเสียงเป็น “หอย!” คำนี้มักใช้ในความหมายเชิงหยอกล้อและเพื่อนที่สนิทสนมกันมาก ๆ ส่วนคำว่า “ห่าน!” เกิดจากการปรับเปลี่ยนเสียงจากคำว่า “หา!” เนื่องจาก “หา!” เป็นคำไม่สุภาพและจัดว่าเป็นคำต้องห้ามจึงเติมพยัญชนะท้าย “น” ลงไปเป็น “ห่าน!” และสุดท้ายคำว่า “แก้ง!” เกิดจากการปรับเปลี่ยนเสียง เนื่องจาก “เกย์” มีความหมายแฝงแสดงการดูถูกจึงปรับเปลี่ยนเสียงเป็น “แก้ง!” และมักปรากฏกับคำว่า “กว้าง!” เป็น “แก้งกว้าง!” หมายถึงผู้ชายที่รักเพศเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป การจำแนกประเภทของการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยแบบความหมายทั่วไปมีจำนวนสัตว์ทั้งสิ้น ๒๒ ชนิด ส่วนใหญ่จะนำรูปร่างลักษณะของสัตว์มาใช้เรียกมากที่สุด พบ ๑๐ ชนิด รองลงมาคือบุคลิกลักษณะ พบ ๗ ชนิด การปรับเปลี่ยนเสียง ๓ ชนิด และน้อยที่สุดคือนิสัยการกินกับความสามารถทางเขาวนปัญญาพบอย่างละ ๒ ชนิด โดยส่วนใหญ่จะมีความหมายในเชิงลบมากกว่าความหมายเชิงบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Halupka-Resetar and Radić (2003)

๔.๒ กลุ่มความหมายเฉพาะกลุ่ม

กลุ่มความหมายเฉพาะกลุ่ม หมายถึง ความหมายที่บุคคลทั่วไปไม่เข้าใจแต่จะเป็นความหมายเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะบุคคลเท่านั้นไม่ได้เกิดขึ้นทั้งระบบภาษา สรุปผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ ๓ ดังนี้

ตารางที่ ๓ : การจำแนกประเภทการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยความหมายเฉพาะกลุ่ม

ชื่อสัตว์	คุณลักษณะ					ชื่อสัตว์	คุณลักษณะ				
	รูปร่างลักษณะ	นิสัยกตัญญู	ความสามารถทางอารมณ์	บุคลิกภาพ	การปรับ สัตว์เลี้ยง		รูปร่างลักษณะ	นิสัยกตัญญู	ความสามารถทางอารมณ์	บุคลิกภาพ	การปรับ สัตว์เลี้ยง
ความหมายเฉพาะกลุ่ม	๑ กบ	⊙				๑๙ งู	⊙				
	๒ กบขวิด	⊙				๒๐ แร้ง	⊙				
	๓ กบขวิด	⊙				๒๑ นกเงือก	⊙				
	๔ กบขวิด	⊙				๒๒ นก	⊙				
	๕ กบขวิด	⊙				๒๓ นก		⊙			
	๖ กบขวิด	⊙				๒๔ นก	⊙			⊙	
	๗ กบขวิด	⊙				๒๕ นก	⊙				
	๘ นก	⊙				๒๖ แร้งขวิด	⊙				
	๙ นก	⊙				๒๗ แร้งขวิด				⊙	
	๑๐ นก			⊙		๒๘ แร้งขวิด				⊙	
	๑๑ นก	⊙				๒๙ แร้งขวิด	⊙			⊙	
	๑๒ นก	⊙				๓๐ แร้งขวิด			⊙		
	๑๓ นก	⊙				๓๑ แร้ง	⊙				
	๑๔ นก			⊙		๓๒ แร้ง	⊙				
	๑๕ นก	⊙				๓๓ นก				⊙	
	๑๖ นก	⊙				๓๔ แร้งขวิด	⊙				
	๑๗ นก			⊙		๓๕ นก		⊙			
	๑๘ นก	⊙				๓๖ นก				⊙	
	๑๙ นก			⊙		๓๗ นก			⊙		
	๒๐ นก		⊙			๓๘ นก			⊙		
	๒๑ นก			⊙		๓๙ นก	⊙				
	๒๒ นก	⊙				๔๐ นก				⊙	

ตารางที่ ๓ (ต่อ) : การจำแนกประเภทการนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยความหมายเฉพาะกลุ่ม

ชื่อสัตว์	คุณลักษณะ					ชื่อสัตว์	คุณลักษณะ				
	รูปร่างลักษณะ	นิสัยกตัญญู	ความสวยงามทางสายพันธุ์	พฤติกรรม	การเปรียบเทียบกับสิ่ง		รูปร่างลักษณะ	นิสัยกตัญญู	ความสวยงามทางสายพันธุ์	พฤติกรรม	การเปรียบเทียบกับสิ่ง
ความหมายเฉพาะกลุ่ม	๑๓. นกขมิ้น			○		๖๑. สฟิงซ์	○				
	๑๔. นกเงือก			○		๖๒. นก				○	
	๑๕. นกขมิ้น	○				๖๓. นก				○	
	๑๖. นกขมิ้น			○		๖๔. นกขมิ้น	○			○	
	๑๗. นกขมิ้น	○		○		๖๕. นกขมิ้น	○				
	๑๘. นกขมิ้น		○			๖๖. นกขมิ้น		○			
	๑๙. นกขมิ้น			○		๖๗. นกขมิ้น	○				
	๒๐. นกขมิ้น	○				๖๘. นกขมิ้น		○			
	๒๑. นกขมิ้น	○				๖๙. นกขมิ้น		○			
	๒๒. นกขมิ้น			○		๗๐. นกขมิ้น	○				
	๒๓. นกขมิ้น	○				๗๑. นกขมิ้น		○			
	๒๔. นกขมิ้น	○				๗๒. นกขมิ้น			○		
	๒๕. นกขมิ้น		○			๗๓. นกขมิ้น	○				
	๒๖. นกขมิ้น	○		○		๗๔. นกขมิ้น	○			○	
	๒๗. นกขมิ้น			○		๗๕. นกขมิ้น		○		○	
	๒๘. นกขมิ้น	○				๗๖. นกขมิ้น	○				

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ ○ หมายถึง ปากการให้ความดีน้อย
 สัญลักษณ์ ◐ หมายถึง ปากการให้ความดีน้อยมาก
 เครื่องหมาย * หมายถึง การใช้ภาษาที่ถูกต้องใช้ “แมลง”

๔.๒ แบบความหมายเฉพาะกลุ่ม

๔.๒.๑ รูปร่างลักษณะ พบว่าผู้ใช้ภาษานำเอารูปร่างลักษณะกายภาพของสัตว์มาเปรียบเทียบและนำมาใช้เป็นคำเรียกคน รวมจำนวนทั้งสิ้น ๔๔ ชนิด ดังนี้

ลักษณะผิวหนัง สีผิว ขน ขนาดลำตัว และอวัยวะร่างกายบางส่วนของสัตว์ ได้แก่ “กบ!” “ตุ๊กแก!” “คางคก!” เรียกผู้ที่มีลักษณะผิวหนังขรุขระหรือไม่เรียบสวย “แมงกะพรุน!” เรียกผู้ที่มีผิวนิม “กา!” “เหี้ยน!” เรียกผู้ที่มีผิวดำ และ “จิ้งจก!” ใช้เรียกคนที่มีผิวขาวแต่ผิวไม่สวย

ขนาดลำตัวของสัตว์ แบ่งออกเป็น ๒ ขนาด คือ ขนาดลำตัวใหญ่ ได้แก่ “กบรี!” “กระต๊าก!” “กอริลา!” “คิงคอง!” “แมวน้ำ!” “วัว!” “วาฬ!” “อึ้ง (อ่าง!)” “อูรังอุตัง!” โดย “แมวน้ำ!” กับ “อึ้งอ่าง!” จะมีความหมายเพิ่มขึ้นคืออ้วนเข้าไปด้วย ส่วนขนาดลำตัวเล็ก ได้แก่ “กิ้ง!” “มด!” “เขียด!” “ด้วง!” “ไส้เดือน!” โดย “กิ้ง!” “เขียด!” และ “ไส้เดือน!” รวมความหมายความผอมเข้าไปด้วย

ลักษณะขน ได้แก่ “เม่น!” เรียกผู้ชายที่มีขนคุดดำหรือเรียกผู้ที่ตัดผมสั้นเซ่เหมือนขนของเม่น “สฟิงซ์!” เรียกผู้ที่มีลักษณะผมหยิกฟูเหมือนตัวสฟิงซ์ และ “แพะ!” เรียกผู้ชายที่ไว้เคราเหมือนกับเคราของแพะ ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับขนมักจะหมายถึงผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ยกเว้น “สฟิงซ์!” ไม่ได้ระบุเพศคือใช้ได้ทั้งเพศชายและเพศหญิง

ลักษณะอวัยวะบางส่วน เช่น “ม้า!” ใช้เรียกผู้ที่มีอวัยวะเพศขนาดใหญ่และยาวเหมือนกับอวัยวะเพศของ “ม้า” “แรคคูน!” เรียกผู้ที่มีผิวหนังรอบดวงตาคำคล้ายกับ “แรคคูน” “กระต่าย!” เรียกผู้ที่มีลักษณะฟันเขี้ยวหรือมีฟัน “กระต่าย” และ “ไฮยีนา!” เรียกผู้ที่มีลักษณะปากยื่นเหมือนกับ “ไฮยีนา” สถานการณ์ในการใช้ จะใช้ให้กลุ่มเพื่อนที่สนิทสนม เช่น “ม้า!” จะใช้ระหว่างเพศชายที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือกลุ่มเพื่อนที่สนิทสนมกันมาก ๆ ส่วน “แรคคูน!” และ “กระต่าย!” ใช้ในสถานการณ์ที่เชิงหยอกล้อและตลก นอกจากนั้นยังพบว่านำส่วนของ “หมึก!” ใช้เรียกผู้ที่มีผิวดำว่า “ไอ้หมึก!” แม้ว่าผิวของ “หมึก” จะไม่ดำหรือดำก็ตามแต่ผู้ใช้ภาษานำน้าหมึกที่อยู่ในตัวของ “หมึก” มาเปรียบเทียบ

นอกจากนี้ ผู้ใช้ภาษามีการประเมิณคำรูปร่างลักษณะของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกอีกด้วย ได้แก่ น่ารัก สวย น่าเกลียด ดังนี้ ลักษณะรูปร่างหน้าตาน่ารัก

ได้แก่ “ปลา!” “กวาง!” “ปู!” “กระแต!” “กระรอก!” “แกะ!” และ “แมว!” ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ขนาดเล็ก มีขน นากอด ลักษณะรูปร่างหน้าตาสวยงาม ได้แก่ “ผีเสื้อ!” “หงส์!” และ ลักษณะรูปร่างหน้าตาน่าเกลียด ได้แก่ “กิ้ง!” เรียกผู้ที่มีหน้าตาน่าเกลียดไม่หล่อ “จิ้งเหลน!” เรียกผู้ที่มีหน้าตาน่าเกลียดเหมือนจิ้งเหลน และใช้เรียกผู้ชายที่ผอมแห้งขาลีเก้งที่สวมกางเกงทรงเดฟ “แมลงวัน!” เรียกผู้ที่มีรูปร่างหน้าตาแปลก ๆ และสกปรก “ตะเข็บ!” เรียกผู้ที่มีแผลผ่าตัดน่าเกลียดเหมือนตัวตะเข็บ (แต่เรียกว่า “ไถ้ตะเข็บ!”) “ตุ๊ดตู่!” กับ “ตะกวด!” เรียกผู้ที่มีนิสัยไม่ดีและใช้เป็นคำติเตียนมีความหมายเช่นเดียวกันกับคำว่า “เหี้ย!” โดย “ตุ๊ดตู่!” เป็นรูปภาษาแสดงความสุภาพ ส่วน “ตะกวด!” เป็นรูปภาษาแสดงความหมายกลาง ๆ ซึ่ง “ตุ๊ดตู่!” และ “ตะกวด!” ที่ใช้เรียกคนพบจำนวนน้อยมาก

๔.๒.๒ นิสัยการกิน พบว่าผู้ใช้ภาษานำลักษณะการกินของสัตว์หลายประเภทมาใช้เรียกคน มีจำนวน ๙ ชนิด ได้แก่ “จะเข้!” ใช้เรียกผู้ที่ชอบรับประทานอาหารปริมาณมากและไม่มีการสนิมในการรับประทานอาหาร ส่วนคำว่า “แร้ง!” เรียกผู้ที่ชอบรับประทานอาหารมีกลิ่นเหม็นหรือของเน่า “เต่า!” เรียกผู้ที่ชอบกินผักบุ้ง “หนอน!” เรียกผู้ที่ชอบรับประทานผักและรับประทานน้อย “อูฐ!” เรียกผู้ที่ดื่มน้ำปริมาณมากเกินกว่าปกติ ส่วนคำว่า “เหลือบ!” “มอด!” “เห็บ!” “เหา!” ใช้เรียกเพื่อนสนิทในเชิงหยอกล้อเพื่อความสนุกสนาน

๔.๒.๓ ความสามารถทางเขาวนปัญญา พบว่าผู้ใช้ภาษานำลักษณะความสามารถทางเขาวนปัญญาของสัตว์ ผลการวิเคราะห์พบสัตว์ ๕ ชนิด ได้แก่ “ไดโนเสาร์!” ใช้เรียกผู้ที่หัวโบราณ/ไม่ทันสมัย “ลา!” ใช้เรียกผู้ที่ไม่น่าจะมาจากนิทานอีสปซึ่งเป็นการเชื่อทางตะวันตก “ตุ่น!” ใช้เรียกผู้ที่ไม่มาจากคำว่า ใจเจ้าเต่าตุ่น “แมงเมา!” ใช้เรียกผู้ที่ไม่หรือลุ่มหลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งและคิดว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ดีจนตนเองได้รับอันตรายหรือได้รับผลจากการกระทำนั้น ๆ ผู้วิจัยเห็นว่า คำว่า “แมงเมา!” ที่นำมาใช้เรียกคนนั้นน่าจะได้อธิปไตยของสำนวนที่ว่า “แมลงเมาบินเข้ากองไฟ” และสุดท้ายคือ “เหี้ยยว!” ใช้เรียกผู้ที่ฉลาดแกมโกงและมีอิทธิพลเหนือคนอื่น

๔.๒.๔ บุคลิกลักษณะ พบว่าผู้ใช้ภาษานำคุณลักษณะของสัตว์มาใช้เรียกคน มีจำนวนทั้งสิ้น ๒๔ ชนิด ได้แก่ “โลมา!” ใช้เรียกผู้ที่ชอบร้องเสียงดังว๊าด ๆ เหมือนกับเสียงโลมา “ไส้เดือน!” เรียกผู้ชายที่มีรสนิยมทางเพศคือได้ทั้งผู้ชายและ

ผู้หญิง (bisexual) “อูฐ!” ใช้เรียกผู้ที่มีกลิ่นกายเหม็น “โก!” ใช้เรียกผู้ที่ชอบหันหน้า
ลอกแลกไปมา “ตะพาบ!” และ “เต่า!” ใช้เรียกผู้ที่ทำอะไรช้าอืดอาด “ม้า!” ใช้เรียก
ผู้ที่ทำอะไรคล่องแคล่วรวดเร็วหรือชอบทำตัวกระโดดกระเดก “งู!” กับ “เสือ!” ใช้เรียก
ผู้ที่มีเล่ห์เหลี่ยมไว้ใจไม่ได้ “สิงห์!” ใช้เรียกผู้ชายที่ชอบขี่มอเตอร์ไซด์หรือหัวหน้าแก๊ง
มอเตอร์ไซด์ “ยุง!” ใช้เรียกผู้ที่ชอบทำตัวน่ารำคาญ “นก!” ใช้เรียกพวกที่ชอบดูถูกหรือ
ปรามาสผู้อื่น มาจากคำสแลงคือคำว่า “จิกกัด” “ค่างควา!” ใช้เรียกผู้ที่ชอบนอน
กลางวันแต่ชอบเที่ยวกลางคืน “กิ้งก่า!” ใช้เรียกผู้ที่ชอบพยักหน้าเหมือนกับกิ้งก่า
“แมงมุม!” เรียกผู้ที่เป็นหัวโจกอยู่เบื้องหลังเป็นการนำลักษณะของการสร้างใยแมงมุม
มาใช้ และสุดท้ายคือ “จิงโจ้!” ใช้เรียกเพื่อนที่ชอบ “โดดเรียน” เป็นประจำ

๔.๒.๕ การปรับเปลี่ยนเสียง พบว่ามีการปรับเปลี่ยนเสียงที่มาจาก
ลักษณะความคล้ายคลึงของระหว่างชื่อของเพื่อนกับชื่อของสัตว์ คือ เพื่อนมีชื่อว่า “จวรี”
ซึ่งมีเสียงคล้ายคลึงกับชื่อสัตว์คือ “จามาริ!” ดังนั้นจึงเรียกเพื่อนคนนั้นว่า “จามาริ!”
แทน โดยให้เหตุผลว่าคำว่า “จวรี” ออกเสียงยาก ส่วน “จามาริ” ออกเสียงง่ายและ
จดจำได้ง่ายกว่า

สรุป

การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทยเป็นการบูรณาการศาสตร์และศิลป์
ด้วยการสร้างสรรค์ทางภาษาโดยนำคุณลักษณะบางประการของสัตว์มาใช้เป็นคำเรียก
คนซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ Halupka-Resetar and Radić (2003) แต่
แตกต่างตรงที่การนำสัตว์มาใช้เรียกคนในภาษาไทยมีการปรับเปลี่ยนเสียงเพื่อหลีกเลี่ยง
คำต้องห้ามและเพื่อจดจำได้ง่าย กล่าวคือการปรับเปลี่ยนเสียงเพื่อนเสียงคำต้องห้าม
นับว่าการใช้ภาษาของคนไทยมักจะคำนึงถึงความสุภาพกับการใช้ภาษาและแสดงให้เห็น
เห็นว่าคนไทยให้ความสำคัญกับความสุภาพเป็นเรื่องสำคัญ ส่วนการปรับเปลี่ยนเสียง
เพื่อให้จำง่ายนั้นจะเข้ากับเพื่อนที่สนิทสนมและเข้าใจความหมายเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

ความน่าสนใจอีกประการหนึ่งก็คือการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนส่วนใหญ่มัก
มีความหมายในเชิงลบและใช้บริภาษ แต่ผลการวิจัยพบว่าการเรียกคนด้วยชื่อสัตว์
สัมพันธ์กับบุคคล กาลเทศะ และสถานการณ์ในการใช้ หากใช้ภาษาให้เหมาะสมแล้ว

โดยเฉพาะการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกผู้ที่สนิทสนมในสถานการณ์ที่เป็นส่วนตัว สามารถที่จะแสดงความกลมเกลียวในหมู่คณะ และสร้างความเป็นพรรคพวกเดียวกันได้เป็นอย่างดี ในทางกลับกันหากใช้ในสถานการณ์ที่เป็นทางการหรือบุคคลที่ไม่สนิทสนม การสื่อสารนั้นจะให้ผลตรงกันข้ามคือเป็นการแสดงความไม่สุภาพและแสดงว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความยำเกรง

อนึ่ง การนำสัตว์มาใช้ในระบบไวยากรณ์ไทยมีการนำสัตว์มาใช้เป็นคำสรรพนาม ๒ คำ คือคำว่า “ลูกช้าง!” และ “หนู!” ธรรมชาติของภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา วัฒนธรรมในการใช้ภาษาของคนไทยก็เช่นกัน การวิจัยฉบับนี้ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาของคนไทยว่ามีแนวโน้มที่การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกขานและคำสรรพนามมากขึ้นโดยวิธีการเปรียบเทียบหรืออุปลักษณ์ดังที่กล่าวไว้แล้ว ผลการวิเคราะห์พบว่าคำว่า “ช้าง!” มีความถี่การใช้อยู่ในลำดับที่ ๓ ส่วน “หนู!” มีความถี่การใช้อยู่ในลำดับที่ ๙ จากข้อสัตว์จำนวน ๒๒ ชนิด นั้นหมายความว่า คำว่า “เหี้ย!” “หอย!” “ชะนี!” “ปลวก!” “หมู!” “ควาย!” และ “แรด!” ซึ่งเป็นรูปภาษาที่เกิดขึ้นจากกระบวนการอุปลักษณ์และนำมาใช้เป็นคำเรียกคน อนาคตอาจจะจัดคำเหล่านี้ไว้ในระบบไวยากรณ์เช่นเดียวกันกับคำว่า “ลูกช้าง!” และ “หนู!” ก็อาจจะเป็นไปได้

การนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในภาษาไทยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความคิด และวัฒนธรรมของคนไทยในเรื่องมิติของการใช้ภาษากับความสุภาพ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้เป็นกรณีศึกษาการใช้ภาษาในวงแคบเท่านั้น ดังนั้นควรที่จะศึกษาการนำสัตว์มาใช้เป็นคำเรียกคนในวงกว้างต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ไรท์ ไมเคิล. พระพิฆเนศ มหาเทพฮินดู ชมพูทวีปและอุษาคเนย์. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มติชน. ๒๕๕๐.
- Halupka-Reš, Sabina and Biljana Radić. “Animal names used in addressing people in Serbian” **Journal of Pragmatics** 35, (March 2003) : 1891–1920.
- Lakoff, George and Mark Johnson. **Metaphors We Live by**. University of Chicago Press, Chicago. 1980.
- Miller, George. “Images and model, similes and metaphors” in **Metaphor and Thought**, 357–400. Ortony, Andrew, ed. Cambridge, 1993.

